

KUNTAINFO

Helsinki 28.9.2016

5/2016

Kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaista rajoittamista koskevat säännökset sosiaali- ja terveydenhuollossa

Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa tuli voimaan 1.7.2016 (548/2016). Laki on voimassa 31.12.2019 saakka. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi asiasta tiedotteen 6.7.2016 ja julkaisi rajoituksiin liittyvän ohjeistuksen sekä rakennusinvestointia koskevan poikkeusluvan hakulomakkeen internet-sivullaan. Tämän kuntainfon tarkoituksena on informoida kyseisen lain soveltamisesta.

Lain tarkoitus

- turvata sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen eteneminen hallituksen tavoitteiden mukaisesti
- rajoittaa kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveystalvelujen laajoja ja pitkäaikaisia sopimuksia yksityisen palveluntuottajan kanssa
- rajoittaa pitkäaikaisia rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskevien sopimusten tekemistä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla
- rajoittaa yli viiden miljoonan euron investointeja sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin

Rajoitustoimenpiteitä koskevat säännökset

Lain säännöksillä pyritään estämään vain sellaisia oikeustoimia, joiden voidaan katsoa olevan tulevien maakuntien toimintaa haittaavia ja joita ei ole välttämätöntä toteuttaa ennen sote-uudistusta. Tulevien maakuntien on voitava järjestää yhdenvertaiset palvelut ja tarkoituksenmukainen palveluverkko mahdollisimman kustannusvaikuttavasti. Tämä ei ole mahdollista, jos maakunta sidotaan pitkäksi aikaa kunnan aiemmin tekemän sopimuksen velvoitteisiin tai rakennushankkeisiin.

Lain 3 §:ssä säädetään kuntien ja kuntayhtymien velvollisuudesta sisällyttää yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtäviin sopimuksiin sekä rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimuksiin sopimusehto, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteissä järjestämistä vastuussa olevalla on oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2019 aikana päättymään kahdentoista kuukauden kuluttua irtisanomisesta. Sote-uudistuksella on tarkoitus siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen 1.1.2019 alkaen uusille maakunnille, joten sote-uudistuksen myötä perustettavat maakunnat voivat irtisanomisehdon perusteella irtisanoa tällaisen sopimuksen.

Yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtävät sopimukset:

1. Sopimukseen tulee sisällyttää voimassaoloa rajoittava ehto, jonka nojalla tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjällä on oikeus halutessaan irtisanoa sopimus.
2. Irtisanomisehto on sisällytettävä sellaisiin yksityisen palveluntuottajan kanssa tehtäviin sopimukseen, jotka kunta tai kuntayhtymä tekee 1.7.2016–31.12.2018 välisenä aikana.
3. Sopimukseen, joiden ennakoitu vuotuinen arvo sopimuskauden aikana ylittää 50 prosenttia kyseisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämistä olevista sosiaali- ja terveydenhuollon vuosittaisista käyttötalousmenoista.
4. Sopimukseen, joiden sopimuskausi on vähintään viisi vuotta.

Kaikkien edellä mainittujen edellytysten on täyttyvä saman sopimuksen kohdalla, jotta velvoite irtisanomisehtoon on olemassa. Sopimukset voivat kohdistua sekä varsinaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin että niihin liittyviin tukipalveluihin.

Jos kunta tai kuntayhtymä tekee 1.7.2016–31.12.2018 välisenä aikana saman yksityisen palveluntuottajan kanssa useamman sopimuksen, on irtisanomisehto sisällytettävä kaikkiin näihin sopimukseen, jos sopimusten kokonaisarvo ylittää edellä mainitun 50 prosentin rajan.

Sopimusehto on sisällytettävä myös edellä mainitut edellytykset täyttäviin rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muihin käyttöoikeussopimukseen sekä yksityisen palveluntuottajan kanssa ennen 1.7.2016 tehtyihin sopimukseen silloin, kun niitä olennaisilta osin muutetaan 1.7.2016 tai sen jälkeen.

Rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskevat sopimukset:

1. Sopimukseen tulee sisällyttää voimassaoloa rajoittava ehto, jonka nojalla tulevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjällä on oikeus halutessaan irtisanoa sopimus. Sopimusehto tulee sisällyttää myös sellaisiin sopimukseen, jotka kunta tai kuntayhtymä solmii tytäryhteisönsä tai osittain omistamansa yhteisön kanssa.
2. Irtisanomisehto on sisällytettävä kaikkiin sellaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla tehtäviin rakennusten ja toimitilojen vuokra- tai muuta käyttöoikeutta koskeviin sopimukseen, jotka kunta tai kuntayhtymä tekee 1.7.2016–31.12.2018 välisenä aikana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin kohdistuvat investoinnit:

1. Kunta ja kuntayhtymä ei saa tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon toimitiloihin ja rakennuksiin kohdistuvia sitoumuksia, joiden arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ylittävät viisi miljoonaa euroa. Viiden miljoonan euron rajan ylityksessä otetaan huomioon samaan hankkeeseen liittyvät osakokonaisuudet. Jos kunta tai kuntayhtymä tekee samaan rakennuskohteeseen kiellon voimassaoloaikana useita korjaus- tai rakennusinvestointeja, voidaan nii-

den katsoa kuuluvan samaan investointikokonaisuuteen. Näissä tapauksissa kokonaisarvo lasketaan osakokonaisuuksien yhteenlasketuista arvoista.

2. Kunta tai kuntayhtymä voi hakea poikkeuslupaa yli viiden miljoonan euron investoinnille sosiaali- ja terveysministeriöltä (STM). Poikkeuslupa voidaan myöntää, mikäli investointi on perusteltu palvelujen saatavuuden turvaamiseksi ja se on alueen palvelurakenteen kannalta tarpeellinen.
3. Poikkeuslupaa tulee hakea myös tilanteissa, joissa kunta tekee tosiasiallisen rakennusinvestoinnin, mutta joka juridisesti toteutetaan pitkäaikaisen rahoitusmallin kautta vuokra- tai muuna käyttöoikeussopimuksena. Jos poikkeuslupa saadaan tällaiseen investointiin, ei kyseisen investoinnin rahoitusta koskevaan sopimukseen tarvitse sisällyttää edellä kuvattua lain 3 §:n tarkoittamaa irtisanomisehtoa.

Huomioitavaa

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että lupamenettelyllä ei ole tarkoitus sitovasti ennakoita sitä, miten tulevassa sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä omaisuusjärjestelyistä säännellään, miten tuleva maakunta tai valtio sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rahoittajana päättää kyseisistä investoinneista tai niiden rahoituksesta tai mikä on tulevan maakunnan palvelu- ja toimipisteverkko uudistuksen tultua voimaan 1.1.2019. Riski investoinnin kustannuksista suhteessa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen omaisuusjärjestelyihin liittyviin tuleviin ratkaisuihin taikka maakunnan tai valtion tulevaan päätöksentekoon jää lain sääntelystä ja sen sisältämästä lupamenettelystä huolimatta edelleen kunnille ja kuntayhtymille.

Mikäli kunnat ja kuntayhtymät ryhtyvät lainvastaisiin oikeustoimiin, niin ne kantavat riskin siitä, että oikeustoimet katsotaan mitättömiksi lain nojalla.

Aluehallintovirastot seuraavat toimialueellaan kuntien toimintaa

Aluehallintovirastoille on erityislaeissa säädetty lukuisia kuntiin kohdistuvia ohjaus- ja valvontatehtäviä. Aluehallintovirastot tulevat seuraamaan ja valvomaan kuntien toimintaa lain voimassaoloaikana.

Voimassa oleva lainsäädäntö löytyy www.finlex.fi

Ohjeet kuntien ja kuntayhtymien oikeustoimien rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa löytyvät www.stm.fi/lomakkeet

Lisätietoja

Hallitusneuvos Päivi Salo, p. 02951 63113, paivi.salo@stm.fi
Erityisasiantuntija Anne Arvonen, p. 02951 63285, anne.arvonen@stm.fi
Erityisasiantuntija Kirsi Kaikko, p. 02951 63545, kirsi.kaikko@stm.fi

